# DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

2. juni 1994 *

I sag C-428/92,

angående en anmodning, som Østre Landsret i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

**Deutsche Angestellten Krankenkasse (DAK)**

mod

**Lærerstandens Brandforsikring G/S,**

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 93, stk. 1, i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6),

* Processprog: dansk.

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J. C. Moitinho de Almeida, og dommerne D. A. O. Edward, G. C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse (refererende dommer) og M. Zuleeg,

generaladvokat: C. O. Lenz
justitssekretær: ekspeditionssekretær H. A. Rühl,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— sagsøgte i hovedsagen ved advokat Mikael Rosenmejer, København

— den tyske regering ved Ministerialrat Ernst Röder og Regierungsdirektor Claus-Dieter Quassowski, begge Forbundsøkonomiministeriet, som befuldmægtigede

— den græske regering ved assisterende juridisk konsulent Vassileios Kondolaimos og fuldmægtig Ioannis Chalkias, som befuldmægtigede

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Anders Christian Jessen og Maria Patakia, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at sagsøgeren i hovedsagen ved advokat Jeffrey P. Galmond, København, sagsøgte i hovedsagen, den græske regering og Kommissionen ved juridisk konsulent Dimitrios Gouloussis og Anders Christian Jessen, som befuldmægtigede, har afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 3. marts 1994,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 14. april 1994,

afsagt følgende

## Dom

1 Ved kendelse af 17. december 1992 indgået til Domstolens Justitskontor den 23. december 1992 har Østre Landsret i medfør af EØF-traktatens artikel 177 forelagt Domstolen fire præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 93 i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som affattet ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6, herefter benævnt »forordningen«).

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en sag, som den tyske sociale sikringsinstitution Deutsche Angestellten Krankenkasse (herefter benævnt »DAK«) har anlagt mod Lærerstandens Brandforsikring G/S — et dansk forsikringsselskab, der bl.a. tegner bilforsikringer — med påstand om godtgørelse af de udgifter, DAK har afholdt i anledning af, at datteren af en i DAK forsikret person, Andrea Edith Leipelt, var kommet til skade ved et uheld i Danmark.

3 Andrea Edith Leipelts datter kom den 5. oktober 1986 til skade ved et færdselsuheld forårsaget af en dansk bilist, der var ansvarsforsikret hos Lærerstandens Brandforsikring. Hun var indlagt på et dansk hospital fra den 5. til den 8. oktober 1986, hvorefter hun blev transporteret til Tyskland, hvor hun var hospitalsindlagt fra den 8. oktober til den 9. november 1986.

4 DAK afholdt samtlige udgifter til hospitalsophold og transport, som udgjorde 6 600 kr. for hospitalsopholdet i Danmark, 712,48 kr. for transporten mellem Danmark og Tyskland og 8 188,95 DM for hospitalsopholdet i Tyskland.

5 DAK anlagde sag mod Lærerstandens Brandforsikring ved Københavns Byret og ankede siden dennes dom til Østre Landsret med påstand om godtgørelse af samtlige de af institutionen afholdte udgifter. Institutionen gjorde til støtte for påstanden gældende, at den var indtrådt i skadelidtes krav i henhold til § 116 i den tyske Sozialgesetzbuch, bind X (herefter benævnt »SGB X«).

6 § 116 i SGB X lyder således:

»Den sociale sikringsinstitution indtræder i et erstatningskrav, der haves i henhold til andre lovbestemmelser, i det omfang institutionen på grund af skadebegivenheden skal udbetale sociale ydelser, som skal afhjælpe en skade af samme art, og som vedrører samme periode som den erstatning, der skal betales af skadevolderen.«

7 Lærerstandens Brandforsikring gjorde gældende, at bestemmelserne i § 17, stk. 1, 1. pkt., og § 22, stk. 2, i den danske lov om erstatningsansvar nr. 228 af 23. maj 1984 med senere ændringer (herefter benævnt »erstatningsansvarsloven«) medfører, at der ikke kan fremsættes et sådant krav.

8 Erstatningsansvarslovens § 17, stk. 1, 1. pkt., lyder således:

»Ydelser i henhold til den sociale lovgivning, herunder dagpenge, sygehjælp, pension efter den sociale pensionslovgivning og ydelser i henhold til lov om arbejdsskadeforsikring, som tilkommer en skadelidt eller efterlevende, kan ikke danne grundlag for regreskrav mod den erstatningsansvarlige.«

Lovens § 22, stk. 2, lyder således:

»Ved livs-, ulykkes- eller sygeforsikring eller anden personforsikring har selskabet uanset forsikringens karakter intet krav mod den erstatningsansvarlige.«

9 DAK anførte heroverfor, at de danske domstole i medfør af forordningens artikel 93 skal anerkende institutionens ret til indtræden i henhold til den tyske lovgivning.

10 Østre Landsret fandt herefter, at der var spørgsmål om rækkevidden af forordningens artikel 93 og om, hvorvidt erstatningsansvarsloven kunne anvendes i hovedsagen.

11 Landsretten har derfor bestemt, at sagen udsættes, indtil Domstolen har besvaret følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 93 i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 forstås således, at den alene omhandler betingelserne for den forpligtede institutions ret til indtræden (subrogation) i skadelidtes krav mod tredjemand, eller omfatter artiklen også, hvilke krav den forpligtede institution kan indtræde i?

2) Hvis artikel 93 også omfatter, hvilke krav der kan indtrædes i, skal afgørelsen heraf da træffes efter lovgivningen i den stat, hvor den forpligtede institution er hjemmehørende, eller efter lovgivningen i den stat, hvor skaden indtrådte?

3) Skal artikel 93 forstås således, at den tillige angår, hvilke af de krav, den forpligtede institution er indtrådt i, der i skadestedets stat kan gennemføres mod den ansvarlige tredjemand?

4) Skal artikel 93 forstås således, at den også hjemler et regreskrav for den forpligtede institution mod den ansvarlige tredjemand i et tilfælde, hvor kravet ellers ville være afskåret efter lovgivningen i den stat, hvor skaden indtrådte, som følge af regler svarende til den danske erstatningsansvarslovs § 17, stk. 1, og § 22, stk. 2?«

12 Med de fire præjudicielle spørgsmål, som på grund af deres nære indbyrdes sammenhæng bør behandles samlet, ønsker Østre Landsret i det væsentlige at få oplyst, hvilken stats lovgivning der i henhold til forordningens artikel 93 finder anvendelse ved fastlæggelsen af betingelserne for og omfanget af det regreskrav, en social sikringsinstitution i forordningens forstand har over for den person, der er

ansvarlig for en skade, som er indtrådt på en anden medlemsstats område, og som har ført til udbetaling af sociale sikringsydelser. Landsretten spørger især, om bestemmelser som erstatningsansvarslovens § 17, stk. 1, og § 22, stk. 2, udelukker regres fra en forpligtet institution i en anden medlemsstat.

13 Kommissionen og den tyske og den græske regering har anført, at forordningens artikel 93 indebærer, at såvel betingelserne for som omfanget af den forpligtede institutions krav skal fastlægges efter lovgivningen i den medlemsstat, hvor institutionen har hjemsted, selv om skaden er indtrådt på en anden medlemsstats område. Bestemmelser som erstatningsansvarslovens § 17, stk. 1, og § 22, stk. 2, udelukker således efter deres opfattelse ikke regreskrav, som den forpligtede institution har i henhold til lovgivningen i den medlemsstat, hvor den har hjemsted.

14 Lærerstandens Brandforsikring har modsat anført, at forordningens artikel 93 alene foreskriver, at lovgivningen i den medlemsstat, hvor den forpligtede institution har hjemsted, skal anvendes ved afgørelsen af spørgsmålet, om institutionen har et krav mod den ansvarlige tredjemand, hvorimod kravets omfang skal fastlægges efter lovgivningen i den medlemsstat, hvor skaden er indtrådt. Efter selskabets opfattelse udelukker bestemmelser som erstatningsansvarslovens § 17, stk. 1, og § 22, stk. 2, således regres fra den forpligtede institution, selv om en sådan ret er anerkendt i henhold til lovgivningen i den medlemsstat, hvor institutionen har hjemsted.

15 Indledningsvis bemærkes, at selv om de præjudicielle spørgsmål efter ordlyden omhandler forordningens artikel 93 i sin helhed, fremgår det af sagsfremstillingen, at de i realiteten udelukkende vedrører fortolkningen af artiklens stk. 1, som lyder således:

»Såfremt en person modtager ydelser efter en medlemsstats lovgivning for en skade, der skyldes en begivenhed indtruffet på en anden medlemsstats område,

gælder følgende regler for den forpligtede institutions eventuelle krav over for en erstatningspligtig tredjemand:

a) Når den forpligtede institution efter den for denne gældende lovgivning er indtrådt i de krav, som modtageren har over for tredjemand, skal enhver medlemsstat anerkende denne indtræden.

b) Når den forpligtede institution har et selvstændigt krav over for tredjemand, skal enhver medlemsstat anerkende dette krav.«

16 Ligesom artikel 52 i Rådets forordning nr. 3 af 25. september 1958 om social sikring af vandrende arbejdstagere (JO 1958 30, s. 561), som i det væsentlige har samme ordlyd, har forordningens artikel 93, stk. 1, til formål, at en social sikringsinstitution, der har udbetalt sociale sikringsydelser som følge af en skade, der er indtruffet på en anden medlemsstats område, over for den ansvarlige tredjemand skal kunne gennemføre de krav, den har i henhold til den for den gældende lovgivning, enten i form af subrogation eller i form af en anden retlig konstruktion (jf. dom af 12.11.1969, sag 27/69, Entr'aide médicale, Sml. 1969, s. 105, org. ref.: Rec. s. 405, præmis 15). Denne ret for de nationale sociale sikringsinstitutioner er et logisk og rimeligt modstykke til, at institutionernes forpligtelser som følge af forordningens bestemmelser er udvidet til at omfatte hele Fællesskabets område (jf. dom af 11.3.1965, sag 33/64, Van Dijk, Sml. 1965-1968, s. 35, org. ref.: Rec. s. 131, og af 9.12.1965, sag 44/65, Hessische Knappschaft, Sml. 1965-1968, s. 137, org. ref.: Rec. s. 1191).

17 Det er i dette øjemed, at forordningens artikel 93, stk. 1, bestemmer, at enhver medlemsstat skal anerkende den forpligtede institutions indtræden i de krav, som modtageren af ydelserne har over for den erstatningspligtige tredjemand, eller den forpligtede institutions selvstændige krav over for tredjemand, såfremt den forpligtede institution på et af disse retsgrundlag har et krav i henhold til lovgivningen i den medlemsstat, hvor den har hjemsted.

18 Forordningens artikel 93, stk. 1, er således en lovkonfliktregel, ifølge hvilken en national domstol i en sag, hvorunder et erstatningskrav gøres gældende mod skadevolderen, skal anvende lovgivningen i den medlemsstat, hvor den forpligtede institution har hjemsted, ikke alene med henblik på afgørelsen af, om institutionen lovligt er indtrådt i skadelidtes krav eller har et selvstændigt krav mod den ansvarlige tredjemand, men også med henblik på fastlæggelsen af karakteren og omfanget af de fordringer, den forpligtede institution er indtrådt i eller har som selvstændige krav mod tredjemand.

19 Hvis den nationale domstol — i overensstemmelse med det af Lærerstandens Brandforsikring anførte — anvendte lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område skaden er indtrådt, med henblik på fastlæggelsen af omfanget af den forpligtede institutions krav, ville den efter omstændighederne helt eller delvis fratage forordningens artikel 93, stk. 1, praktisk betydning. Dette ville navnlig være tilfældet, såfremt retten til indtræden eller det selvstændige krav i henhold til lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område skaden er indtrådt, ikke omfatter visse typer fordringer, som den forpligtede institution på grundlag af indtræden eller som et selvstændigt krav kan gøre gældende i den medlemsstat, hvor den har hjemsted.

20 De i forordningens artikel 93, stk. 1, omhandlede krav vedrører imidlertid efter selve artiklens ordlyd kun sociale sikringsydelser, som skal betales som følge af en skade, der er indtruffet på en anden medlemsstats område (jf. dom af 16.2.1977, sag 72/76, Töpfer m.fl., Sml. s. 271, præmis 13, 14 og 15). For så vidt som Lærerstandens Brandforsikring i sit indlæg har betegnet det som tvivlsomt, om de pågældende krav kan vedrøre ydelser, som skal dække udgifter f.eks. til Andrea Edith Leipelts datters hospitalsophold i Danmark og til transport mellem Danmark og Tyskland, bemærkes, at forordningens artikel 93, stk. 1, omfatter ydelser, som skal dække udgifter f.eks. til hospitalsophold eller transport, som den forpligtede institution har måttet betale i en anden medlemsstat end den, hvor den har hjemsted.

21 Endelig bemærkes, at forordningens artikel 93, stk. 1, alene skal sikre, at den forpligtede institutions eventuelle krav i henhold til den for den gældende lovgivning anerkendes af de andre medlemsstater. Bestemmelsen har ikke til formål at ændre de regler, der finder anvendelse ved afgørelsen af, om og i hvilket omfang skadevolderen har pådraget sig et erstatningsansvar uden for kontraktforhold. Spørgsmålet om tredjemands erstatningsansvar er fortsat undergivet de materielle regler, som normalt skal anvendes af den nationale domstol, ved hvilken den forpligtede institution — eller skadelidte — har anlagt sag, hvilket som udgangspunkt vil sige lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område skaden er indtruffet (jf. herved dommen Hessische Knappschaft, jf. ovenfor, og dom af 16.5.1973, sag 78/72, Ster-Algemeen Syndikaat, Sml. s. 499, præmis 6).

22 Det følger af det således anførte, at bestemmelser som erstatningsansvarslovens § 17, stk. 1, og § 22, stk. 2, der vedrører sociale sikringsinstitutioners regreskrav over for en tredjemand, der er erstatningsansvarlig for en skade, som har ført til udbetaling af sociale sikringsydelser, ikke kan finde anvendelse ved fastlæggelsen af, om og i hvilket omfang en forpligtet institution i en anden medlemsstat har et krav mod den person, der er ansvarlig for en skade, som er indtrådt i den medlemsstat, hvor de pågældende bestemmelser er gældende. Sådanne bestemmelser udelukker således ikke regres fra en forpligtet institution i en anden medlemsstat end den, hvor bestemmelserne er gældende.

23 De præjudicielle spørgsmål skal herefter besvares med, at forordningens artikel 93, stk. 1, skal fortolkes således, at både betingelserne for og omfanget af det krav, en social sikringsinstitution i forordningens forstand har over for den person, der er ansvarlig for en skade, som er indtrådt på en anden medlemsstats område, og som har ført til udbetaling af sociale sikringsydelser, fastlægges efter lovgivningen i den medlemsstat, hvor institutionen har hjemsted. Navnlig udelukker bestemmelser

som erstatningsansvarslovens § 17, stk. 1, og § 22, stk. 2, ikke regres fra forpligtede institutioner i andre medlemsstater.

## Sagens omkostninger

24 De udgifter, der er afholdt af den tyske og den græske regering samt af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Østre Landsret ved kendelse af 17. december 1992, for ret:

**Artikel 93, stk. 1, i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som affattet ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983, skal fortolkes således, at både betingelserne for og omfanget af det krav, en social sikringsinstitution i forordningens forstand har over for den person, der er ansvarlig for en skade, som er indtrådt på en anden medlemsstats område,**

og som har ført til udbetaling af sociale sikringsydelser, fastlægges efter lovgivningen i den medlemsstat, hvor institutionen har hjemsted. Navnlig udelukker bestemmelser som § 17, stk. 1, og § 22, stk. 2, i lov om erstatningsansvar nr. 228 af 23. maj 1984 med senere ændringer, ikke regres fra forpligtede institutioner i andre medlemsstater.

Moitinho de Almeida Edward Rodríguez Iglesias

Grévisse Zuleeg

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 2. juni 1994.

R. Grass

Justitssekretær

J. C. Moitinho de Almeida

Formand for Femte Afdeling